

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК

«*Сергій*» 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

«*Сергій*» 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

«*Сергій*» 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «**Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури**»

ступінь вищої освіти – **бакалавр**

галузь знань: **02 Культура і мистецтво**

спеціальність: **028 Менеджмент соціокультурної діяльності**

освітньо-професійна програма: «**Менеджмент соціокультурної діяльності**»

кафедра цивільного права і процесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практ.	ІРС	Тренінг, КПЗ	Самост. робота студ.	Разом	Екз. (сем.)
Денна	1	2	30	30	4	8	78	150	2
Заочна	1	2	8	4	-	-	138	150	2

31.08.2023

**Тернопіль – ЗУНУ
2023**

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від «23» червня 2023 р.).

Робочу програму склала професор кафедри цивільного права і процесу, доктор юридичних наук, професор Валентина СЛОМА

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри цивільного права і процесу, протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри
доктор юридичних наук, професор Ірина ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності», протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності
кандидат історичних наук, доцент Олена СТЕФАНИШИН

Гарант ОПІ
кандидат історичних наук, доцент Олена СТЕФАНИШИН

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ»
1. Опис дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури»**

Дисципліна – Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Менеджмент соціокультурної діяльності	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна - 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна –30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 78 год.</i> <i>Заочна - 138 год.</i> Тренінг, КПЗ <i>Денна – 8 год.</i> Індивідуальна робота – 4 год.
Тижневих годин: 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю - екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури».

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури» є глибоке та ґрунтовне опанування студентами особливостей правового регулювання діяльності у сфері культури.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- формування у студентів цілісної системи теоретичних знань з дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури»;
- вироблення у студентів вмінь характеризувати сутність правовідносин у сфері культури;
- набуття умінь тлумачити чинне законодавство;
- вироблення навичок застосовувати на практиці норми законодавства;
- формування практичних навичок розв'язання практичних ситуацій.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК17. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК2. Здатність аналізувати економічні, екологічні, правові, політичні, соціологічні, технологічні аспекти формування ринку культури.

СК8. Здатність діяти соціально відповідально.

2.4. Результати навчання:

ПР4. Здійснювати практичну діяльність відповідно до чинного законодавства.

ПР9. Оцінювати сучасну соціокультурну ситуацію.

ПР10. Вивчати, узагальнювати та адаптовувати найкращий досвід соціокультурної розбудови.

ПР14. Оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень.

ПР17. Формувати професійні мережі, адвокації та лобювати інтереси проєкта/сектора (галузі).

3. Зміст дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури»

Змістовий модуль 1.

Тема 1 Загальні засади правового регулювання культурної діяльності.

Сутність культури як об'єкта правового регулювання. Законодавство України про культуру. Основні засади державної політики у сфері культури. Поняття, види та суб'єкти діяльності у сфері культури.

Тема 2 Формування правової культури української молоді

Сутність поняття «правова культура». Проблеми правової культури українського суспільства. Державна молодіжна політика України.

Тема 3 Державне управління культурою та мистецтвом

Сутність державного управління культурою та мистецтвом. Повноваження центральних та місцевих органів виконавчої влади у сфері управління культурою та мистецтвом.

Тема 4. Правове регулювання театральної справи

Правові засади театральної діяльності. Державна політика в галузі театру і театральної справи. Види театрів. Порядок створення та припинення діяльності театрів. Господарсько-правове регулювання театральної діяльності. Організація і нормування праці в театрі.

Тема 5. Правове регулювання музейної справи

Національна музейна політика. Поняття та види музеїв. Порядок створення та припинення діяльності музеїв. Музейний фонд України. Гарантії прав та інтересів працівників музеїв.

Тема 6. Правове регулювання діяльності архівних установ

Національний архівний фонд. Поняття та система архівних установ України. Матеріально-технічне та кадрове забезпечення архівних установ. Облік та зберігання документів в архівних установах.

Змістовий модуль 2.

Тема 7. Правове регулювання діяльності парків культури і відпочинку

Паркова культура в системі забезпечення соціально-культурних прав людини. Парки як базові заклади культури. Організація паркової діяльності. Сучасні тенденції правового регулювання паркової культури.

Тема 8. Правове регулювання дизайнерської діяльності

Поняття дизайнерської діяльності. Поняття та види дизайну. Графічний дизайн як об'єкт правового регулювання. Дизайн інтер'єру як об'єкт правового регулювання. Ландшафтний дизайн як об'єкт правового регулювання. Договори про надання дизайнерських послуг.

Тема 9. Правове регулювання видавничої діяльності

Поняття та ознаки видавничої діяльності. Правовий статус суб'єктів видавничої діяльності. Об'єкти видавничої діяльності. Система управління видавничою діяльністю. Договори у видавничій діяльності.

Тема 10 Правова охорона авторських і суміжних прав

Поняття та зміст авторського права. Суб'єкти та об'єкти авторського права. Особисті немайнові та майнові права авторів. Зміст, суб'єкти та об'єкти суміжних прав. підстави для захисту авторських і суміжних прав. Цивільно-правовий захист авторських і суміжних прав.

Тема 11. Загальна характеристика законодавства у сфері охорони історико-культурної спадщини в Україні

Поняття культурної спадщини. Об'єкти культурної спадщини. Державне управління у сфері охорони культурної спадщини. Здійснення права власності на об'єкти культурної спадщини. Охорона та захист об'єктів культурної спадщини.

Тема 12 Світовий досвід нормативного регулювання культурної діяльності.

Особливості правового регулювання культурної діяльності в країнах ЄС. Культурна політика США та Канади. Міжнародна співпраця у сфері культури.

**4. Структура залікового кредиту з навчальної дисципліни
«Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури»
денна форма навчання**

№ п/п	Тема	Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	
Змістовий модуль 1							
1	Тема 1 Загальні засади правового регулювання культурної діяльності.	2	2	6			опитування, тестування
2	Тема 2 Формування правової культури української молоді	2	2	6		2	опитування, тестування
3	Тема 3 Державне управління культурою та мистецтвом	4	4	8	2	2	опитування, тестування
4	Тема 4. Правове регулювання театральної справи	2	2	6			опитування, тестування
5	Тема 5. Правове регулювання музейної справи	2	2	6			опитування, тестування
6	Тема 6. Правове регулювання діяльності архівних установ	2	2	6			опитування, тестування, кейси
Змістовий модуль 2							
7	Тема 7. Правове регулювання діяльності парків культури і відпочинку	2	2	6			опитування, тестування
8	Тема 8. Правове регулювання дизайнерської діяльності	2	2	6			опитування, тестування
9	Тема 9. Правове регулювання видавничої діяльності	2	2	6			опитування, тестування, кейси
10	Тема 10 Правова охорона авторських і суміжних прав	4	4	8	2	2	опитування, тестування, кейси

11	Тема 11. Загальна характеристика законодавства у сфері охорони історико-культурної спадщини в Україні	2	2	6			опитування, тестування, кейси
12	Тема 12 Світовий досвід нормативного регулювання культурної діяльності	4	4	8		2	опитування, тестування
	Всього	30	30	78	4	8	

заочна форма навчання

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1				
1	Тема 1 Загальні засади правового регулювання культурної діяльності.	2		12
2	Тема 2 Формування правової культури української молоді			12
3	Тема 3 Державне управління культурою та мистецтвом	2	2	10
4	Тема 4. Правове регулювання театральної справи			12
5	Тема 5. Правове регулювання музейної справи			10
6	Тема 6. Правове регулювання діяльності архівних установ			12
Змістовий модуль 2				
7	Тема 7. Правове регулювання діяльності парків культури і відпочинку			12
8	Тема 8. Правове регулювання дизайнерської діяльності			10
9	Тема 9. Правове регулювання видавничої діяльності			12
10	Тема 10 Правова охорона авторських і суміжних прав	2	2	14
11	Тема 11. Загальна характеристика законодавства у сфері охорони історико-культурної спадщини в Україні			10
12	Тема 12 Світовий досвід нормативного регулювання культурної діяльності.	2		12
	Всього	8	4	138

5. Тематика практичних занять.

Змістовий модуль 1

Практичне заняття № 1

Тема 1 Загальні засади правового регулювання культурної діяльності.

Мета: Ознайомлення з основними засадами правового регулювання культурної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Сутність культури як об'єкта правового регулювання.
2. Законодавство України про культуру.
3. Основні засади державної політики у сфері культури.
4. Поняття, види та суб'єкти діяльності у сфері культури.

Практичне заняття № 2

Тема 2 Формування правової культури української молоді

Мета: З'ясування сутності поняття «правова культура» та її складових

Питання для обговорення:

1. Сутність поняття «правова культура».
2. Проблеми правової культури українського суспільства.
3. Державна молодіжна політика України.

Практичне заняття № 3,4

Тема 3 Державне управління культурою та мистецтвом

Мета: Характеристика державного управління культурною діяльністю

Питання для обговорення:

1. Сутність державного управління культурою та мистецтвом.
2. Повноваження центральних та місцевих органів виконавчої влади у сфері управління культурою та мистецтвом.

Практичне заняття № 5

Тема 4. Правове регулювання театральної справи

Мета: З'ясування особливостей правового регулювання театральної справи

Питання для обговорення:

1. Правові засади театральної діяльності.
2. Державна політика в галузі театру і театральної справи.
3. Види театрів.
4. Порядок створення та припинення діяльності театрів.
5. Господарсько-правове регулювання театральної діяльності.

Практичне заняття № 6

Тема 5. Правове регулювання музейної справи

Мета: Характеристика правового регулювання діяльності музейних установ

Питання для обговорення:

1. Національна музейна політика.
2. Поняття та види музеїв.
3. Порядок створення та припинення діяльності музеїв.
4. Музейний фонд України.
5. Гарантії прав та інтересів працівників музеїв.

Практичне заняття № 7

Тема 6. Правове регулювання діяльності архівних установ

Мета: Характеристика правового регулювання діяльності архівних установ

Питання для обговорення:

1. Національний архівний фонд.
2. Поняття та система архівних установ України.

3. Матеріально-технічне та кадрове забезпечення архівних установ.
4. Облік та зберігання документів в архівних установах.

Змістовий модуль 2.

Практичне заняття № 8

Тема 7. Правове регулювання діяльності парків культури і відпочинку

Мета: Характеристика правового регулювання діяльності парків культури та відпочинку

Питання для обговорення:

1. Паркова культура як в системі забезпечення соціально-культурних прав людини.
2. Парки як базові заклади культури.
3. Організація паркової діяльності.
4. Сучасні тенденції правового регулювання паркової культури.

Практичне заняття № 9

Тема 8. Правове регулювання дизайнерської діяльності

Мета: Вивчення особливостей правового регулювання дизайнерської діяльності

Питання для обговорення:

1. Поняття дизайнерської діяльності.
2. Поняття та види дизайну.
3. Графічний дизайн як об'єкт правового регулювання.
4. Дизайн інтер'єру як об'єкт правового регулювання.
5. Ландшафтний дизайн як об'єкт правового регулювання.
6. Договори про надання дизайнерських послуг.

Практичне заняття № 10

Тема 9. Правове регулювання видавничої діяльності

Мета: Характеристика правового регулювання видавничої діяльності

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки видавничої діяльності.
2. Правовий статус суб'єктів видавничої діяльності.
3. Об'єкти видавничої діяльності.
4. Система управління видавничою діяльністю.
5. Договори у видавничій діяльності.

Практичне заняття № 11,12

Тема 10 Правова охорона авторських і суміжних прав

Мета: Характеристика особистих немайнових і майнових прав авторів та особливостей їх захисту

Питання для обговорення:

1. Поняття та зміст авторського права.
2. Суб'єкти та об'єкти авторського права.
3. Особисті немайнові та майнові права авторів.
4. Зміст, суб'єкти та об'єкти суміжних прав. підстави для захисту авторських і суміжних прав.
5. Цивільно-правовий захист авторських і суміжних прав.

Практичне заняття № 13

Тема 11. Загальна характеристика законодавства у сфері охорони історико-культурної спадщини в Україні

Мета: Характеристика особливостей правового регулювання відносин у сфері охорони культурної спадщини.

Питання для обговорення:

1. Поняття культурної спадщини. Об'єкти культурної спадщини.

2. Державне управління у сфері охорони культурної спадщини.
3. Здійснення права власності на об'єкти культурної спадщини.
4. Охорона та захист об'єктів культурної спадщини.

Практичне заняття № 14,15

Тема 12 Світовий досвід нормативного регулювання культурної діяльності.

Мета: Вивчення зарубіжного досвіду правового регулювання діяльності у сфері культури

Питання для обговорення:

1. Особливості правового регулювання культурної діяльності в країнах ЄС.
2. Культурна політика США та Канади.
3. Міжнародна співпраця у сфері культури.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) — форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. КПЗ виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів, це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять.

КПЗ із дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури» може бути представлений у вигляді:

- наукової публікації;
- презентації із запропонованої теми;
- участі у командному проекті;
- виконання творчих завдань.

Вид та тематика КПЗ узгоджуються з кожним студентом

7. Самостійна робота

Самостійна робота є основним способом засвоєння студентами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом у межах установленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій викладача, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою, а також засобами самоконтролю (тестами, ситуаційними завданнями).

№ п/п	Тематика
1.	Форми культури
2.	Міжнародні стандарти захисту прав людини у сфері культури
3.	Система державного управління у сфері культури в Україні
4.	Правове регулювання концертної діяльності
5.	Порядок створення музеїв в Україні
6.	Міжнародне співробітництво в архівній справі
7.	Правове регулювання діяльності наукового парку
8.	Договір на ландшафтно-дизайнерську роботу
9.	Електронне видання як об'єкт видавничої діяльності
10.	Договори у сфері авторського права
11.	Міжнародний досвід захисту об'єктів культурної спадщини
12.	Міждержавні організації у сфері культури

8. Тренінг з дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури»

Трénінг (англ. *training*) — це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. *to train* — виховувати, навчати) — комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування – система підготовки організму людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Тематика тренінгу

1. Проблеми правової культури українського суспільства
2. Законодавчі акти, що визначають державну політику у сфері культури
3. Захист особистих немайнових прав авторів
4. Співробітництво України з ЄС у сфері культури

Порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття.
3. Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
4. Підведення підсумків. Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- тести, ситуаційні завдання;
- поточне опитування;
- підсумкове експрес-опитування;
- презентації результатів виконаних завдань і досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Нормативно-правові засади діяльності у сфері культури» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Екзамен	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час занять (5 тем по 5 балів - 25 балів) 2. Модульна контрольна робота - 75 балів	Усне опитування під час занять (7 тем по 5 балів - 35 балів) 2. Модульна контрольна робота - 65 балів	Підготовка КППЗ – макс. 40 балів. Захист КППЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів	1. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали) = 20 балів. 2. Теоретичне запитання = 30 балів. 3. Практичне завдання = 50 балів.	100

Шкала оцінювання

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)
60-64	задовільно	E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування
1.	Фліпчарт
2.	Ноутбук
3.	Проектор

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
3. Гаазька конвенція про захист культурних цінностей під час збройних конфліктів (1954 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-99#Text
4. Європейська культурна конвенція 1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_213#Text
5. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
7. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
8. Про театри і театральну справу: Закон України від 31.05.2005 № 2605-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2605-15#Text>
9. Про музеї та музейну справу: Закон України від 29.06.1995 р. № 249/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Про Національний архівний фонд та архівну установи: Закон України від 24.12.1993 р. № 3814-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12#Text>
11. Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 р. № 318/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
13. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 р. № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
14. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей: Закон України від 21.09.1999 р. № 1068-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14#Text>
15. Положення про Міністерство культури та інформаційної політики України, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2019 р. № 885. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/885-2019-%D0%BF#Text>
16. Артеменкова О. Нормативно-правове забезпечення впровадження інформаційних технологій у діяльність архівних установ України. URL: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/269462/266035>
17. Інституційні та правові проблеми збереження культурної спадщини. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/instituciyni-ta-pravovi-problemi-zberezheniya-kulturnoi>
18. Костюкова А.Н. Господарсько-правове регулювання театральнo-концертної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса, 2020. 20 с.
19. Котляр О.І., Маринів І.І., Трагнюк О.Я. Співробітництво держав-членів Європейського Союзу у сфері охорони культурних цінностей: становлення та розвиток.

Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2023. Вип. 75. Ч. 3. С. 179-184.

20. Трошкіна К.Є. Правове регулювання діяльності наукових парків в Україні. *Наукові записки*. Серія: Право. 2021. Випуск 10. С. 33-36.

21. Турчак О.В., Надрага М.С., Гузенко І.І. Нормативно-правова база з організації діяльності військово-історичних музеїв (кімнат бойових традицій) у Збройних Силах України. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267577/263416>

22. Рябченкова Ф. Музейний фонд України: історія та сутність поняття, правова дефініція. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/17570/1/Riabchykova_nauk_visnyk_2019_7_154_166.pdf

23. Чаус Ю.В. Захист об'єктів культурної спадщини: національний і міжнародний досвід (на прикладі національних трастів Великої Британії). Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 12. С. 436-439. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2021/112.pdf

24. Шпак В.І. Управління сучасним видавництвом: навчальний посібник. Київ: ДП «Експрес-об'ява», 2019. 368 с.

25. Шульга В.О. Правове забезпечення співробітництва держав у сфері охорони культурних цінностей: досвід Європейського Союзу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Випуск 5 (46). С. 82–86.

26. Яковенко В.П. Нормативно-правове регулювання діяльності музеїв комунальної форми власності. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/2362/1/Yakovenko%20V.%20P..pdf>